

(331. 1.)

KONINKLIJKE BOODSCHAP.

Aan
de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van wet tot wijziging van de Militiewet.

De toelichtende memorie (en bijlage), die het wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.
's Gravenhage, den 10 December 1919.

WILHELMINA.

(331. 2.)

ONTWERP VAN WET.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenschelijk is ook landstormdienst in aanmerking te doen komen bij vrijstelling wegens broederdienst;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Artikel 1.

De Militiewet (*Staatsblad* 1912, n°. 21; 1916, n°. 36; 1917, n°. 243, 244 en 411; 1918, n°. 499) wordt gewijzigd als volgt:

Art. 23. In het eerste lid wordt onmiddellijk achter de woorden „hetzij bij de militie,” ingevoegd: „hetzij bij den landstorm,”.

Tusschen art. 24 en art. 25 wordt ingevoegd een nieuw artikel, luidende:

„Artikel 24 a.

1. Als broederdienst komt ook in aanmerking de dienst van den broeder, die:

1°. bij den landstorm in werkelijken dienst is geweest gedurende ten minste een door Ons te bepalen tijd;

2°. wegens ziekte of gebreken, door den dienst bekomen, uit den dienst bij den landstorm is ontslagen;

3°. gedurende zijn werkelijken dienst bij den landstorm is overleden.

2. De tijd, onder 1°. bedoeld, wordt op niet minder dan zeven en een halve maand bepaald.

3. Voor de toepassing van de bepaling van het eerste lid onder 1°. worden samengeteld de werkelijke dienst, dien de

broeder bij de militie en die, welken hij bij den landstorm heeft vervuld.

4. Door Ons wordt bepaald:

a. in hoever de tijd, gedurende den werkelijken dienst met verlof doorgebracht, en in hoever de duur der verbintenis van den vrijwilliger van den landstorm voor de toepassing van de bepaling van het eerste lid onder 1°. al of niet als werkelijke dienst wordt beschouwd;

b. welke groepen van personen moeten worden geacht dienst bij den landstorm te hebben vervuld van zoodanigen aard, dat deze als broederdienst buiten aanmerking behoort te blijven.”

Art. 27. In het tweede lid onder a wordt achter „militie” ingevoegd: „of bij den landstorm”.

In hetzelfde lid onder c wordt achter „militie” ingevoegd: „of van den landstorm”.

Artikel 2.

1. Door Ons worden de noodige maatregelen getroffen, ten einde de in deze wet neergelegde wijzigingen van de Militiewet reeds ten aanzien van de lichte der militie van 1920 toe te passen.

2. Bij de in het vorig lid bedoelde maatregelen kan vereischt worden afgeweken van de geldende wettelijke voorschriften. Tevens kan daarbij als datum, waarop de reden van vrijstelling moet hebben bestaan, een ander tijdstip worden aangewezen dan in art. 21, tweede lid, der Militiewet is vermeld.

Artikel 3.

Deze wet treedt in werking met ingang van den dag na dien harer afkondiging.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven te

De Minister van Oorlog,

De Minister van Marine,

De Minister van Binnenlandsche Zaken,

(331. 3.)

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Dat bij de totstandkoming van de Landstormwet geen bepalingen zijn gemaakt om den dienst bij den landstorm in aanmerking te doen komen voor vrijstelling van den dienst bij de militie wegens broederdienst, is zeer verklaarbaar. Immers bij de vrijstellingen, zooals deze in de Militiewet geregeld waren, en bij het toen geldende keuringsreglement overschreed het getal lotelingen de sterkte der lichte in de eerste jaren slechts in geringe mate, zoodat aan verruiming van de vrijstellingen niet gedacht kon worden. Afscheiden hiervan stelde men zich voor, dat voor gewapenden dienst bij den landstorm alleen bestemd zouden worden zij, die reeds vóór hun intreden bij den landstorm hadden gediend en dezen zouden als regel reeds op grond van den vroeger vervulden dienst een broeder vrij-

maken. De overige landstormplichtigen zouden voor diensten van geheel anderen aard bestemd worden en al zou dit ook voor de vrijstelling wegens broederdienst geen verschil behoeven te maken, hun diensten zouden toch — naar zich toen verwachten liet — niet van zoodanigen duur zijn, dat er aanleiding zou wezen, aan den dienst van landstormplichtigen vrijstelling van militiedienst voor broeders te verbinden. Bovendien was er ook wel reden om de vrijgestelde militieplichtigen — over wie het hier voornamelijk gaat — ook wanneer zij landstormdienst te vervullen hebben, wat zich alleen bij buitengewone omstandigheden kan voordoen, met betrekking tot de militie louter als vrijgestelden te beschouwen.

Wat hiervan echter zij, nu er, voornamelijk ten gevolge van de invoering van een nieuw keuringsreglement, jaarlijks eenige duizenden jongemannen meer beschikbaar komen dan er voor de samenstelling van de lichteing noodig zijn en nu tal van landstormplichtigen, die vóór zij landstormplichtig werden, nog geen dienst hadden vervuld, waarmee zij een broeder vrijmaken, een langdurigen werkelijken dienst te vervullen hebben gehad, heeft de zaak een ander aanzien gekregen.

De loting is te beschouwen als een middel om, na aanwending van andere middelen, tot aanwijzing van een beperkt getal der beschikbare mannen te komen. Zoolang andere middelen ten dienste staan om dit doel te bereiken, verdienen deze de voorkeur. Hoe meer de uitschifting van het overschot geschiedt door toepassing van broederdienst-vrijstellingen, des te grooter de kans, dat de druk van den dienstplicht regelmatig over de gezinnen zal worden verdeeld.

Op deze gronden doet de Regeering het voorstel om bij het verlenen van vrijstelling wegens broederdienst ook rekening te doen houden met dienst, die bij den landstorm vervuld is.

Art. 1. De vereischten, waaraan de dienst zal moeten voldoen, zijn belichaamd in het voorgestelde, in de Militiewet in te voegen art. 24a. De inhoud komt in enkele opzichten overeen met art. 24, maar moest van dat artikel in andere opzichten afwijken. Zoo kon niet worden opgenomen een eenvoudig vereischte van het dienen bij den landstorm zonder meer, zooals in art. 24, eerste lid, onder 2°. ten aanzien van de militie wordt aangetroffen; en wel omdat de landstormplichtige niet, zooals de militieplichtige, een dienstverband van een vooraf bekenden duur heeft.

Voor den landstorm bestaat er geen andere dienst dan werkelijke dienst. Daarom moet de duur van dezen dienst beslissend zijn. Welke duur als minimum gevorderd moet worden, om te voorkomen, dat het getal vrijstellingen een te groote uitbreiding zou krijgen en het verkrijgen van het noodige jaarcontingent in gevaar zou komen, kan niet met zekerheid worden gezegd. Het is ook niet noodig dit in de weg vast te leggen en het heeft zelfs iets vóór, dit niet te doen. Door n.l. elk jaar na te gaan hoeveel vrijstellingen er verleend zouden kunnen worden, kan daarnaar elk jaar worden geregeld welke tijdsduur als minimum zal gelden. Op deze wijze kan het getal vrijstellingen steeds zoo groot mogelijk worden gemaakt en de vrijdom door het lot tot zoo gering mogelijke afmetingen worden teruggebracht.

Raadzaam mag het intusschen heeten bedoelden tijdsduur in geen geval lager te stellen dan 7½ maand, den kortsten eerste-oefeningstijd bij de militie, met name bij de zeemilitie. Anders toch zou er geen goede verhouding blijven tusschen den dienst, die een broeder vrijmaakt, en den dienst, waarvan deze wordt vrijgesteld.

Sommige landstormplichtigen, inzonderheid bij de jaarklassen 1918 en 1919, hebben bij de militie gediend, alvorens zij bij den landstorm kwamen. Het is billijk, dat voor zulke personen de werkelijke dienst bij de militie en die bij den landstorm kunnen worden samengeteld.

Gedurende elk verlof, om het even onder welke benaming het is verleend, moet de landstormplichtige rechtens geacht worden in werkelijken dienst te zijn. Voor zoover het geen groot verlof betreft, is dit met de dienstplichtigen van de

militie evenzeer het geval. Er zijn echter verloven, zooals het onbepaald (klein) verlof, die — wanneer het gaat over in feitelijken zin bewezen diensten — niet voor werkelijken dienst behooren te gelden. Iets dergelijks doet zich, in anderen vorm dan in dien van verlof, voor met den vrijwilliger van den landstorm, wiens dienst eveneens voor broederdienst behoort te kunnen gelden. Deze wordt n.l. volgens art. 13, derde lid, 2°, der Landstormwet in geval van buitengewone omstandigheden geacht gedurende den geheelen duur van dezen bijzonderen toestand in werkelijken dienst te zijn, om het even of hij in de gewone beteekenis dienst verricht of niet. Zoolang dit niet het geval is, behoort hij op één lijn te worden gesteld met een dienstplichtigen verlofganger; daarom zal ook te zijnen aanzien het in aanmerking komen van vervulden werkelijken dienst beperkt dienen te worden. Dan zijn er nog dienstplichtigen en vrijwilligers bij den landstorm, die weer om andere redenen beschouwd behooren te worden slechts in naam werkelijken dienst te hebben vervuld. Dit is het geval met de personen, behorende tot de bemanning van gedurende de buitengewone omstandigheden gemilitariseerde loods- en particuliere vaartuigen, welke personen in de positie van landstormdienstplichtige of landstorm-vrijwilliger in werkelijken dienst zijn gesteld uitsluitend omdat de militariseering van het vaartuig dit vorderde, maar die overigens in denzelfden werkkring werkzaam bleven als waarin zij als burger geplaatst waren. Ook doet bedoeld geval zich voor met landstormplichtigen, werkzaam bij sommige rijks- en particuliere inrichtingen (bakkerijen enz.); ook onder deze personen zijn er die, ofschoon in werkelijken dienst gesteld, niettemin werkzaam zijn gebleven in hun gewonen werkkring, krachtens een beschikking, die een anderen vorm droeg dan dien van verlof. Het zal het best zijn, de juiste begrenzing der voor een en ander te maken uitzonderingen te regelen bij Koninklijk besluit.

Wenschelijk is het, de in art. 24a, onder 2°. en 3°., bedoelde personen in elk geval — d.w.z. zonder eenige nader vast te stellen voorwaarde omtrent den duur van den vervulden dienst — vrijstelling aan een broeder te doen geven.

Art. 2. Om deze wet zoodra mogelijk in toepassing te brengen, zou de Regeering haar ook nog voor de lichteing 1920 willen doen werken. Daartoe zijn echter enkele afwijkingen van wettelijke voorschriften noodig, b.v. het voor die lichteing weder zitting doen nemen van de militieraden. Gevoegelijk zullen deze maatregelen bij Koninklijk besluit vastgesteld kunnen worden.

Eén afwijking is, omdat zij niet tot de *noodige* kan worden gerekend, met name genoemd, t. w. de vervanging — voor zooveel de krachtens art. 2 aan dienstplichtigen der lichteing 1920 nog te verlenen vrijstellingen betreft — van het in art. 21, tweede lid, der Militiewet vermeld tijdstip door een ander. Volgens laatstgenoemde bepaling moet n.l. het recht op vrijstelling worden beoordeeld naar den toestand, in het bijzonder wat den vervulden dienst betreft, op 21 Maart van het jaar, voorafgaande aan dat der lichteing, in dit geval derhalve 21 Maart 1919. Er bestaat geen bezwaar tegen hier een later tijdstip te kiezen, ten einde den na 21 Maart 1919 vervulden werkelijken dienst ook nog zooveel mogelijk mede te rekenen.

Bij deze Memorie is gevoegd een afdruk van den tekst der op vrijstelling wegens broederdienst betrekking hebbende artt. 23—29 der Militiewet.

De Minister van Oorlog,
ALTING VON GEUSAU.

De Minister van Marine,
H. BIJLEVELD Jr.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
CH. RUYSS DE BEERENBROUCK.